

УДК 633.2.033

ФОРМУВАННЯ СІЯНОГО ТРАВСТОЮЗАЛЕЖНО ВІД ВИДОВОГО СКЛАДУ

Люшняк О.В., здобувач,

Люшняк М.В., кандидат с. г. наук,

Степанченко В.М., кандидат с.-г. наук

E-mail: StepanchenkoV@i.ua

Подільський державний аграрно-технічний університет

Постановка проблеми. Люцерна посівна має низьку польову схожість (30–75%) і повноту сходів. У середньому 45–50% висіяного схожого насіння дає повноцінні сходи. За висіву 10 млн./га схожих насінин у фазі повних сходів густина становить приблизно 500 шт./м². Навіть за порівняно сприятливих умов вирощування на кінець першого року життя люцерни зберігається не більше 80% рослин від їхньої кількості у фазі повних сходів. На другий рік після перезимівлі зберігається 50–60, на третій – 30–40%. Це відповідно становить 250–300 і 120–150 рослин на 1 м². За інтенсивного багатоукісного скошування посіви зріджуються ще більше.

Виклад основного матеріалу. 2017 рік характеризувався достатнім рівнем зволоження впродовж вегетаційного періоду, що позитивно вплинуло на густоту багаторічних трав.

Густина бобових компонентів була досить високою на всіх варіантах досліді. У другому році використання травостоїв (2018) відбулося значне зменшення кількості пагонів конюшини лучної – з 490–264 до 222–201 шт./м². Також цього року через несприятливі погодні умови (дефіцит вологи) відбулося деяке зниження кількості пагонів багаторічних трав на всіх варіантах досліді.

У третьому році використання трав внаслідок своїх біологічних особливостей конюшина лучна майже повністю випала з травостою. Одночасно відбулося зменшення кількості пагонів люцерни посівної у цій сумішці: її густина становила 364–272 шт./м². В середньому за перші три роки використання ця травосумішка характеризувалася найменшою щільністю травостою. У бобово-злакових травосумішках також відбулося поступове зменшення кількості пагонів люцерни посівної по роках використання. Поряд з цим густина злакових трав у сумішках змінювалася по-різному. Стоколос безостий має біологічну особливість збільшувати свою густоту на протязі перших трьох років при сінокісному використанні. В наших дослідженнях у другому році використання (2018) відбулося зменшення кількості пагонів стоколосу безостого порівняно з першим роком використання з 440–402 до 351–313 шт./м². На нашу думку, це пов'язано з посушливими умовами, які склалися впродовж вегетаційного періоду 2018 року. Проте в 2019 році, який характеризувався достатньою і навіть надмірною кількістю опадів весняного періоду, спостерігалось збільшення кількості стоколосу безостого – до 532–474 пагонів на 1 м².

У трикомпонентній сумішці (люцерна посівна + стоколос безостий + костриця очеретяна) спостерігалась закономірність до збільшення кількості пагонів стоколосу безостого порівняно з кострицею очеретяною по роках використання, що пов'язано з конкурентоспроможністю цих видів.

В цілому слід зробити висновок, що за 2017–2019 роки найбільшою щільністю відрізнялися бобово-злакові травосумішки.

На люцерно-стоколосовому травостої у варіанті з інокуляцією насіння люцерни посівної ризобіфітом бобовий компонент зберігався краще. Весняні підрахунки показали, що в 2017 р. відбулося збільшення кількості пагонів люцерни з 592 до 602, в 2018 р. – з 553 до 558, в 2019 р. – з 522 до 530 шт./м². Сильніше інокуляція впливала на густоту бобового компонента в осінній період. В 2017 р. кількість пагонів зросла з 384 до 414, в 2018 р. – з 291 до 311, в 2019 р. – з 279 до 284 шт./м².

У травосумішці люцерни посівної зі стоколосом безостим та кострицею очеретяною зі злакових компонентів ценотично сильнішим був стоколос безостий. В продовж трьох років використання його частка зростала за рахунок зменшення кількості костриці очеретяної. Якщо першому укосі 2017 р. частка стоколосу безостого становила 27,3%, то на час проведення першого укосу 2019 р. його кількість зросла до 38,6%. Також у цій травосумішці люцерна посівна домінувала в другому та третьому укосах на протязі усіх трьох років використання.

Висновки. Весняні підрахунки густоти показали, що сіяні бобові та бобово-злакові травостої укісного використання формуються із щільністю 571–1034 пагонів на 1 м² та висотою 44-59 см. Густота травостою в першу чергу залежала від підбору багаторічних трав. В динаміці за роками використання густота та висота травостоїв залежала від погодних умов, біологічних особливостей багаторічних трав та їх віку. Найбільш різке зниження щільності на третій рік використання травостою відмічено на варіанті люцерно-конюшинової травосумішки, що пов'язано з повним випаданням конюшини лучної.

При створенні сіяних багаторічних укісних травостоїв з бобових компонентів більш стійкою була люцерна посівна. Зі злакових компонентів в наших дослідженнях стоколос безостий виявився ценотично сильнішим порівняно з кострицею очеретяною.